

Kó József¹

Korrupciós bűncselekmények és bűnelkövetők Magyarországon

A második elemzés eredményei

Összefoglaló

A CRITCOR-projekt² keretében az Országos Kriminológiai Intézetben³ 2021-ben készült kutatás a korrupció témakörében, amelyet elsődlegesen rendőrségi-ügyészségi akták vizsgálatára alapoztunk, illetőleg az elemzés kiterjedt a bűnügyi statisztikákból fakadó problémák és bizonytalanságok értékelésére is. A kutatás során a korrupció definíciójának mélyreható értelmezése mellett, 205 2016-ban jogerősen befejeződött ügy ügyészségi aktáit vettünk nagytító alá, a vizsgálatban a korrupciós bűncselekményeket és az elkövetők jellemzőit is elemzés tárgyává téve. A rövid összefoglalóban elsődlegesen az elkövetők jellemzőire koncentrálnak.

Az elkövetők túlnyomó többsége *magyar állampolgár* volt, ami a korrupciós cselekményekkel összefüggésben nem okozott meglepetést. A néhány külföldi elkövető nagyon hasonló bűncselekményt valósított meg: jellemzően határőröket akartak megvesztegetni, de nem jártak sikerrel.

A legfontosabb demográfiai jellemzőket vizsgálva néhány jellegzetes tulajdonságot figyelhettünk meg. A *nemi megoszlás* nem volt meglepő, hiszen ugyanúgy 10-12% volt a női elkövetők aránya, mint a többi bűnelkövetőnél általában. Ami az *életkort* illeti, a kutatás megállapította, hogy a korrupciós bűncselekmények elkövetői lényegesen idősebbek az átlagos bűnelkövetőnél. Míg más bűncselekményeknél az elkövetők többsége a 18-34 éves korosztályba tartozik (kb. 60%), a korrupciós bűncselekmények miatt elítéltek többsége 34 évnél idősebb volt, 37%-uk pedig a bűncselekmény elkövetésekor már elmúlt 45 éves. Az 55

¹ tudományos munkatárs, Országos Kriminológiai Intézet, <https://okri.hu/index.php/2-uncategorised/67-ko-jozsef>

² <https://critcor.okri.hu/>

³ www.okri.hu

„A 'Korrupciós kockázat, kockázatos korrupció? A csekély súlyú és nagy volumenű korrupció elhatárolási szempontjai' című projekt (101014783 — CRITCOR) az Európai Unió HERCULE III program keretében valósul meg."

év feletti aránya háromszorosa volt a más bűncselekményeknél tapasztalt aránynak. Az idősebb életkorúak valószínűleg nagyobb élettapasztalattal rendelkeznek, ami vélhetően hátráltatja az eredményes felderítést is.

Az *iskolai végzettség* tekintetében a korrupciós bűncselekmények elkövetői szintén sajátos csoportot alkotnak, ugyanis jelentősen jobb helyzetben vannak, mint a többi bűnelkövető. Az átlagos bűnelkövetők alacsony iskolázottsággal jellemezhetők. Az elkövetők közel 60%-a csak az általános iskolát végezte el, és mindössze 3-4%-uk szerzett főiskolai vagy egyetemi diplomát. Míg a korrupciós bűncselekmények elkövetőinek 17%-a rendelkezett felsőfokú végzettséggel, és közel kétszer annyi volt középiskolai végzettséggel rendelkező elkövető is. Az iskolai végzettség és az elkövetett cselekmények összetettsége egyenes arányban állnak egymással: a képzetesebb elkövetők felderítése és felelősségre vonása nehezebb feladat.

A megélhetési bűnözés (szegénységből fakadó bűnelkövetés) ellenpontjaként az ún. "*fehérgalléros*" bűnözés leginkább azok körében jelenik meg, akik gazdasági vagy politikai hatalommal rendelkeznek, és köztisztviselőként álló (vagy legalábbis ismert) tagjai a társadalomnak. A korrupciós ügyekben érintettek egy része a társadalmi átlagot "meghaladó" vagy "jóval meghaladó" társadalmi-gazdasági státusszal rendelkezik. A vizsgált esetekben az elkövetők 16%-a "jó", 4,5%-a pedig "kivételesen jó" anyagi körülmények között él. Ez a státusz *szélesebb kapcsolati hálót* és nagyobb érdekvédelemre való képességet is jelent. Az anyagi javakhoz és kapcsolati hálózatokhoz való jobb hozzáférés pedig gyakran sokkal hatékonyabb védekezést eredményezhet, ami megnehezíti a nyomozó hatóságok és az ügyészségek munkáját, mivel a meghatalmazott ügyvédek (vagy gyakran "sztárügyvédek") bizonyíthatóan jobb munkát végeznek, mint a kirendelt védők.

A többi bűncselekményhez viszonyítva az *ítélkezési gyakorlat* is eltérő sajátosságokat mutat a korrupciós bűncselekmények esetében. A korrupciós ügyekben az átlagnál gyakrabban kerül kiszabásra szabadságvesztés büntetés. Nagy a súlyosabb büntetések, hosszabb tartamú szabadságvesztések aránya, ugyanakkor ezek jelentős számban felfüggesztésre kerülnek. Ez a tendencia egyébként alátámasztja a korrupciós ügyekkel kapcsolatban érzékelhető kettősséget az igazságszolgáltatásban is. Egyrészt, *szigorú ítéletek* születnek, mert a korrupció a

„A 'Korrupciós kockázat, kockázatos korrupció? A csekély súlyú és nagy volumenű korrupció elhatárolási szempontjai' című projekt (101014783 — CRITCOR) az Európai Unió HERCULE III program keretében valósul meg."

társadalom egészére káros, veszélyes jelenség, és politikai elvárás is a szigorú fellépés. Másrészt, a korrupciós bűncselekményeket jórészt nem az átlagos (jellemzően visszaeső) bűnelkövetők valósítják meg, így a magasabb társadalmi státusz is befolyással lehet a büntetésre, bizonyos fajta "mentességet" biztosítva a korrupciós elkövetők számára. Egyszersmind köztudomású, hogy ezek az esetek csak a jéghegy csúcsát jelentik, így a meglehetősen elterjedt jelenséggel kapcsolatban érvényesül valamiféle „megértő”/elfogadó attitűd is, ami – mint látszik – a bírák ítélkezési gyakorlatában is tetten érhető.

„A 'Korrupciós kockázat, kockázatos korrupció? A csekély súlyú és nagy volumenű korrupció elhatárolási szempontjai' című projekt (101014783 — CRITCOR) az Európai Unió HERCULE III program keretében valósul meg."